

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

REGIONÁLNÍ EKONOMIKA A POLITIKA

ING. KAMILA TUREČKOVÁ, PH.D.

5

NÁSTROJE REGIONÁLNÍ
POLITIKY¹

OBSAH

1. Nástroje regionální politiky
2. Nástroje regionální politiky dle druhu, síly vlivu a adresátů
3. Makroekonomické a mikroekonomické nástroje regionální politiky

Klíčová slova: Administrativní regulace, exogenní a endogenní nástroje, finanční a nefinanční nástroje, fiskální nástroje, infrastruktura, kapitál, makroekonomické nástroje regionální politiky, mikroekonomické nástroje regionální politiky, monetární nástroje, nástroje regionální politiky, nástroje vnější hospodářské politiky, poradenství, pracovní síla, protekcionismus, regionalizace fiskální politiky, regionální politika.

1) NÁSTROJE REGIONÁLNÍ POLITIKY

- Nástroje regionální politiky jsou odvozené od cílů regionální politiky a od typu regionální politiky uplatňované na daném území.
- Dle zaměření se nástroje nejobecněji dělí na nástroje zaměřené na kapitál a na pracovní sílu.
- Rozsah, typy a užití nástrojů regionální politiky závisí na decentralizačních procesech na území státu a přesunu většího vlivu rozhodovacích aktivit na regionální a lokální úroveň.
- Vliv nástrojů výrazně stoupá s přesunem činností regionální politiky na místní úroveň.

1) NÁSTROJE REGIONÁLNÍ POLITIKY

ČLENĚNÍ

- Nástroje regionální politiky můžeme členit z mnoha hledisek. Pro naše účely budeme nástroje členit:
  - (1) dle formy na finanční a nefinanční,
  - (2) dle typu regionální politiky na exogenní a endogenní,
  - (3) dle druhu, síly vlivu a adresátů do skupin informace a poradenství, finanční motivace, opatření v oblasti infrastruktury a administrativní opatření,
  - (4) dle úrovně působení na makroekonomické a mikroekonomické.

1) NÁSTROJE REGIONÁLNÍ POLITIKY

NÁSTROJE FINANČNÍ A NEFINANČNÍ

- Do finančních nástrojů zahrnujeme například:
  - investiční a neinvestiční pobídky (finanční transfery a nevratné dotace, granty, úroková zvýhodnění, úvěry a půjčky, záruky na úvěry a půjčky),
  - kapitálové podílnictví a daňová zvýhodnění (daňové prázdny, slevy na daních, slevy na sociálním a jiném zákonném pojištění),
  - rozpočtová zvýhodnění (zvýhodnění v odvodech rozpočtových příjmů, mimo-řádné dotace).
- Nefinanční nástroje můžeme dále členit na:
  - administrativní (legislativní úpravy regionální politiky, zákazy, restriktivní a administrativní opatření),
  - institucionální (instituce realizující opatření regionální politiky, projekty a programy: formulace a realizace),
  - věcné a jiné (poskytování bezplatných služeb – poradenství, propagace regionu, vytváření a zpřístupňování zvláštních hospodářských zón ekonomickým subjektům apod.).

1) NÁSTROJE REGIONÁLNÍ POLITIKY

NÁSTROJE EXOGENNÍ A ENDOGENNÍ

- Mezi nástroje exogenní regionální politiky řadíme například: kapitálové neboli investiční granty a dotace na pracovní sílu, fiskální úlevy, příspěvky na snížení úrokových sazeb, investiční pobídky pro investory, regionální programy podpory malého a střední-ho podnikání a budování lokální (tvrdé) infrastruktury v obcích aj.
- Při uplatňování endogenní regionální politiky, jejímž záměrem je stimulace a rozvoj autonomních tržních mechanismů cestou aktivizace soukromého podnikání, sféry vědeckotechnologického rozvoje, managementu a služeb nejvyššího řádu, se uplatňují nástroje zaměřené na inovační rozvoj.
  - Patří zde obecně podpora vzniku a rozvoje „soft“ infrastruktury (klastry, technologická centra, BIC apod.), průmyslových parků pro podporu decentralizované lokalizace a speciální podpora pro nemateriální investice (věda, výzkum, vývoj, konzultační a poradenská činnost apod.).

2) NÁSTROJE REGIONÁLNÍ POLITIKY DLE DRUHU, SÍLY VLIVU A ADRESÁTŮ (1)

Adresát	Typy nástrojů			
	Informace a poradenství	Finanční motivace	Infrastruktura	Administrativní opatření
Firma (podnik)				
<i>Mobilita</i>	informace o jednotlivých místech, regionální marketing	pomoc při přemístování (např. výroby)	výstavba infrastruktury důležité pro rozvoj ekonomiky (elektrina, voda, odpady, telekomunikace, vzdělání, výzkum, výzkumné parky, technologická a zakladatelská centra)	administrativní omezení (zákazy, příkazy) investiční činnosti – kde lze a kde nelze investovat
<i>Investice</i>	---	investiční pobídky		regulace investic
<i>Nové pracovní místa</i>	---	prémie za vytvořené pracovní místo		---
<i>Technologie a inovace</i>	technologické a inovační poradenství	pobídky k novým technologiím, výzkumu a vývoji, k inovacím		regulace nových technologií
<i>Zakládání podniků</i>	poradenská činnost při zakládání podniku	rizikový kapitál, pomoc při startu podnikatelské činnosti		regulace zakládání podniků
<i>Kooperace a spolupráce</i>	poradenství o možnostech kooperace	podpora kooperací (kooperační motivace)		---

- Tento typ členění nástrojů regionální politiky se odvíjí od druhu a síly vlivu na chování aktérů v regionu (firmy, obyvatelstvo a obce).
- Nástroje členíme do následujících skupin: informace a poradenství, finanční motivace, opatření v oblasti infrastruktury a administrativní opatření.

2) NÁSTROJE REGIONÁLNÍ POLITIKY DLE DRUHU, SÍLY VLIVU A ADRESÁTŮ (2)

Adresát	Typy nástrojů			
	Informace a poradenství	Finanční motivace	Infrastruktura	Administrativní opatření
Obyvatelstvo				
<i>Vzdělávání</i>	informace o vzdělávacích možnostech	příspěvky na vzdělání	výstavba občanské infrastruktury (byty, vzdělávací, sociální, kulturní, sportovní a další volnočasová zařízení)	---
<i>Mobilita</i>	informace o nabídce pracovních míst	příspěvky na přestěhování se (mobilitu)		---
<i>Zásobování</i>	informace o nabídce bydlení a kvalitě životních podmínek	subvence na dojížděku za občanskou vybaveností		---
Obec				
	poradenství pro obce a regionální instituce	příspěvky na komunální a regionální rozvojové projekty	pomoc při budování infrastruktury v obcích	koordinace činnosti obcí a regionálních institucí

Zdroj: Fürst et al. (1976), Ježek et al. (2014), vlastní úprava

3) MAKROEKONOMICKÉ A MIKROEKONOMICKÉ NÁSTROJE REGIONÁLNÍ POLITIKY

- Nejčastěji používané členění nástrojů regionální politiky je členění na nástroje makroekonomické a mikroekonomické.
  - Makroekonomické nástroje regionální politiky členíme na nástroje fiskální politiky, nástroje monetární politiky a nástroje vnější hospodářské politiky.
  - Mikroekonomické nástroje regionální politiky jsou pak nástroje realokace pracovních sil a nástroje realokace kapitálu.

3) MAKROEKONOMICKÉ NÁSTROJE (1)

- Použití těchto nástrojů je značně limitováno snahou o dosažení jiných celonárodních hospodářských cílů.
- Tyto nástroje z regionálního úhlu pohledu mohou místní instituce ovlivnit jen nepatrně, nebo vůbec.
  - Jejich realizace je uplatňována na národní úrovni a jejich užití na vybraném nižším územním celku může vést k tendenčnímu chování ekonomických subjektů (přesídlování osob či firem), např. snížení sazby daní v podporovaných regionech (je porušen princip jednotnosti daní a odvodů).

3) MAKROEKONOMICKÉ NÁSTROJE (2)

- Nástroje fiskální politiky se týkají oblasti příjmů (daně a odvody) a výdajů (vládní výdaje a transfery, případně subvence) ze státního rozpočtu, které slouží k meziregionálním přerozdělování, a to jak z pohledu jejich výše, tak z pohledu jejich struktury.
- Regionalizace fiskální politiky, resp. regionalizace daní a odvodů, kdy se centrální autority hospodářské politiky snaží ovlivňovat celkovou poptávku v jednotlivých regionech (snižují daňové sazby v regionech, které trpí nízkou úrovní poptávky a opačně:
  - snížená sazba daní v podporovaných oblastech, která je přiznávána na časově přechodnou dobu,
  - stát jako odběratel zboží a služeb, které jsou hrazeny prostřednictvím výdajové stránky státního rozpočtu ve formě vládních výdajů.

3) MAKROEKONOMICKÉ NÁSTROJE (3)

- Nástroje monetární politiky jsou dnes řešeny tržní nabídkou a regionalizace monetární politiky není dnes uplatňována:
  - Jedná se o usnadnění přístupu k úvěrům ve vybraných regionech úpravou (dostupností, stanovením) požadovaného objemu poskytovaných úvěrů, výše úrokové míry nebo lhůt splatnosti.
- Nástroje vnější hospodářské politiky mají formu protekcionistických opatření, zejména výrobově orientovaných.
  - Tyto nástroje mají značný regionální vliv a jejich významnost se zvyšuje spolu s rostoucí prostorovou koncentrací ochraňovaných druhů zboží.
  - Regionalizace protekcionistických opatření se týká uvalení dovozních kvót, cel či jiných opatření na produkty, jejichž výroba je koncentrována mimo podporovaný region. Smyslem je podpořit místní, tuzemskou produkci.

3) MIKROEKONOMICKÉ NÁSTROJE (1)

- Mikroekonomické nástroje regionální politiky se týkají cíleného ovlivňování jednotlivých ekonomických subjektů při jejich rozhodování o prostorové lokalizaci.
  - Jejich smyslem je ovlivňování regionálních trhů skrze práci nebo kapitál.
  - Mikroekonomické nástroje regionální politiky rozdělujeme na nástroje ovlivňující pohyb pracovních sil a nástroje ovlivňující pohyb kapitálu.
- První skupinou mikroekonomických nástrojů jsou nástroje realokace pracovních sil, které tvoří ekonomické nástroje zaměřující se na částečnou úhradu nákladů spojených s migrací obyvatelstva, na nástroje podporující rekvalifikaci pracovníků a na nástroje, které skrze obyvatelstvo způsobí příliv kapitálu do problémových oblastí:
  - úplná či částečná úhrada nákladů spojených se stěhováním, přepravou osob a majetku, výkup nemovitostí, podpora koupě nového domu či bytu atd.

3) MIKROEKONOMICKÉ NÁSTROJE (2)

- Nástroje realokace kapitálu (druhá skupina nástrojů) mají ovlivňovat tvorbu nových pracovních míst prostřednictvím rozšiřování stávajících podniků nebo získáním nových domácích i zahraničních investorů pro vznik podniků zcela nových.
- Jde zejména o podporu všeobecně známých přímých zahraničních investic, a to mnoha způsoby, na-příklad systémem investičních pobídek, zlevněnými úvěry, daňovými zvýhodněními, subvencemi apod., které zabezpečují pověřené státní a veřejnosprávní instituce.
- Na nižší regionální úrovni se může jednat o nabídku průmyslových zón a ploch včetně infrastruktury, nabídku nemovitostí k podnikání a administrativní a institucionální soubory nástrojů.
  - Pod administrativními nástroji najdeme různá opatření, která mají dočasný charakter.
  - Institucionální nástroje jsou více používané, nejvíce v podobě regionálních rozvojových agentur.
- Pohyb kapitálu lze ovlivňovat oboustranně: buď subvencemi nebo sníženými daněmi zvyšovat atraktivitu vybraných regionů pro kapitál nebo naopak, zvýšeným daněmi zotřovat podmínky dalšího fungování kapitálu v jiných oblastech, odkud se potom přesouvá do oblastí více vhodnějších a žádoucích.

-
- Děkuji za pozornost.